

Správa o činnosti pedagogického klubu

1. Prioritná os	Vzdelávanie
2. Špecifický cieľ	1.1.1 Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov
3. Prijímateľ	Gymnázium duklianskych hrdinov, Komenského 16, Svidník
4. Názov projektu	Zvýšenie čitateľskej, matematickej, finančnej a prírodovednej gramotnosti na Gymnázium duklianskych hrdinov vo Svidníku
5. Kód projektu ITMS2014+	312011V690
6. Názov pedagogického klubu	Klub čitateľskej gramotnosti
7. Dátum stretnutia pedagogického klubu	07. 09. 2020
8. Miesto stretnutia pedagogického klubu	Učebňa cudzích jazykov
9. Meno koordinátora pedagogického klubu	PhDr. Vlasta Volčková
10. Odkaz na webové sídlo zverejnenej správy	http://www.gdh.sk/kluby

11. Manažérske zhrnutie:

krátka anotácia:

Oboznámenie sa so základnými pojmami čitateľskej gramotnosti.
Informácia o doterajších výskumoch v oblasti čitateľskej gramotnosti.

klúčové slová:

čitateľská gramotnosť, emergentná gramotnosť, bázová gramotnosť, funkčná gramotnosť, komplexná gramotnosť, PIRLS, PISA, identifikovať, dedukovať, interpretovať, integrovať a analyzovať text

12. Hlavné body, témy stretnutia, zhrnutie priebehu stretnutia:

1. Čitateľská gramotnosť – pojmové vymedzenie

Pojem **gramotnosť** má veľa významov, ktoré je možné klasifikovať a definovať podľa toho, aké je ich zameranie. Gramotnosť má širokospektrálny význam a odráža sa v kompetenciách človeka. Čitateľská gramotnosť sa prelína s ďalšími oblasťami gramotnosti (prírodovedná, matematická, informačná, sociálna a ďalšie), preto je jej rozvoj veľmi dôležitý pri osvojovaní zručností, rozvíjaní schopností a pri získavaní vedomostí v ďalších vzdelávacích oblastiach. ďalšie charakteristiky čitateľských zručností. Štúdie gramotnosti PISA a PIRLS nazerajú na čítanie a písanie ako na súbor vedomostí a zručností, ktoré jedinec uplatňuje pri práci s rôznymi typmi textov.

Čitateľská gramotnosť v medzinárodnej hodnotiacej štúdii PIRLS je definovaná ako „schopnosť porozumieť a používať také písomné jazykové formy, ktoré vyžaduje spoločnosť alebo ktoré majú hodnotu pre jednotlivca. Mladí čitatelia môžu konštruovať význam z rozmanitých textov. Čítajú s cieľom vzdelávania sa, účasti v komunitách čitateľov v škole a každodennom živote a pre potešenie“ (Mullis a kon., podľa Ladányiová, 2007, s. 7).

Medzinárodná hodnotiacia štúdia PISA definuje čitateľskú gramotnosť ako „porozumenie a používanie písaných textov a uvažovanie o nich pri dosahovaní cieľov jedinca, rozvíjaní vlastných vedomostí a schopností a pri podieľaní sa na živote spoločnosti“ (Koršňáková, Heldová a kol. 2006, s.2). . Súčasne rozlišuje tri aspekty čitateľskej gramotnosti, a to získavanie informácií, vytváranie interpretácie a posúdenie textu. Prvé dva aspekty zaisťujú zručnosti, ktoré čitateľ uplatňuje pri práci so samotným textom, tretí aspekt vyžaduje predovšetkým znalosti, ktoré si žiak osvojil už predtým alebo v inom prostredí.

Čitateľská gramotnosť je podľa interpretácie viacerých autorov celoživotne sa rozvíjajúca vybavenosť človeka vedomosťami, zručnosťami, schopnosťami, postojmi a hodnotami potrebnými pre využívanie všetkých druhov textov v rozličných individuálnych i sociálnych kontextoch.

Raná alebo emergentná gramotnosť je ak deti ovládajú koncept tlače- rozoznávajú začiatok a koniec knihy, vedia, kde sa začína čítať, ktorým smerom sa číta, vedia určiť začiatok riadku a pod.“ (Gavora, 2006, s. 26).

Bázová gramotnosť – pri nej sa „pri nácviku takéhoto čítania a písania kladie dôraz na automatizáciu dekódovania, na vybavenie si zapamätaných informácií z pamäti a ich reprodukciu. Malý dôraz sa kladie na analýzu obsahu textu a jeho hlbšiu interpretáciu.“(Gavora, 2003, s. 12).

Funkčná gramotnosť sa vymedzuje ako „schopnosť používať čítanie a písanie nad rámec elementárnej gramotnosti s účelom dosahovať vlastné potreby, nadobúdať vedomosti, sebazvedľovanie a sebarozvoj, ako i v procese sociálnej interakcie a komunikácie a v mnohých ďalších zmysluplných kontextoch“ (Trubíniová a kol.. 2007, s. 148).

Komplexná gramotnosť – v jej modeli sa k štyrom komunikačným zručnostiam (hovorenie, počúvanie, čítanie, písanie) sa priradujú ďalšie dve, a to prezeranie a vizuálne stvárňovanie myšlienok.

2.Prehľad doterajších výskumov v oblasti čitateľskej gramotnosti

Existujú tradičné prístupy diagnostikovania čítania, ku ktorým patrí napríklad staršia Skúška G M. Milana zo 60-ych rokov, Matějčekov čítací text (1987), Diagnostika čítania Čižmaroviča a Kalnej (1991). Spomínané diagnostiky však hodnotia len formálne parametre čítania.

Nový prístup predstavuje metodika hodnotenia gramotnosti od novozélandskej autorky M. M. Clayovej, ktorú v našich podmienkach predstavila a následne overovala O. Zápotočná. Táto metodika pozorovania a hodnotenia raných prejavov gramotnosti využíva autentické prístupy k hodnoteniu gramotnosti, čím upriamuje pozornosť na žiakove individuálne možnosti a potreby. V centre pozornosti sú reálne autentické ciele výchovno-vzdelávacieho procesu. Využíva komplexnejšie hodnotenie úrovne gramotnosti s dôrazom na jej funkčnosť.

U nás sa meraním a hodnotením čitateľskej gramotnosti zaoberá aj Štátny pedagogický ústav v Bratislave, ktorý sa stal Národným koordinačným centrom štúdie PIRLS, a to od roku 1991.Štúdia PIRLS uskutočňuje merania gramotnosti na našich školách od roku 2001, a to v 5-ročných cykloch.

Štátny pedagogický ústav v spolupráci s Ústavom informácii a prognóz školstva zastrešuje aj

medzinárodný hodnotiaci program PISA, ktorý slúži na meranie a hodnotenie gramotnosti žiakov, ktorí už dovŕšili 15. rok veku blížia sa k hranici povinného vzdelávania a trhu práce. Merania sa realizuje v trojročných cykloch, u nás od roku 2003.

Hodnotené úrovne štúdiu PIRLS sú nasledovné:

1. schopnosť identifikovať informácie explicitne formulované v texte
2. schopnosť dedukovať z textu
3. schopnosť interpretovať a integrovať informácie z textu
4. schopnosť kriticky analyzovať a hodnotiť text

Štúdia PIRLS okrem samotného testovania úrovne čitateľskej gramotnosti žiakov venuje značnú pozornosť aj čitateľskému návykom a postojom, ako aj podmienkam domáceho a školského prostredia žiakov, čo sa z hľadiska rozvoja čitateľskej gramotnosti považuje za veľmi dôležité.

13. **Záver a odporúčania:**

Pojem gramotnosť má veľa významov, ktoré je možné klasifikovať a definovať podľa toho, aké je ich zameranie. Gramotnosť má širokospektrálny význam a odráža sa v kompetenciách človeka. Čitateľská gramotnosť sa prelína s ďalšími oblasťami gramotnosti (prírodovedná, matematická, informačná, sociálna a ďalšie), preto je jej rozvoj veľmi dôležitý pri osvojovaní zručností, rozvíjaní schopností a pri získavaní vedomostí v ďalších vzdelávacích oblastiach. Štúdie gramotnosti PISA a PIRLS nazerajú na čítanie a písanie ako na súbor vedomostí a zručností, ktoré jedinec uplatňuje pri práci s rôznymi typmi textov. Za súčasť rozvíjania čitateľskej gramotnosti sa považuje stimulovanie kognitívnych funkcií, ktoré sú spojené s jednotlivými úrovňami porozumenia a ktoré sú nevyhnutné na to, aby k samotnému dorozumeniu dochádzalo, ako aj rozvíjanie metakognitívnych procesov, ktoré žiaka pripraví na transfer stratégií získavania, spracovania a využitia informácií.

14.	Vypracoval (meno, priezvisko)	PaedDr. Anna Harvišová
15.	Dátum	07. 09. 2020
16.	Podpis	
17.	Schválil (meno, priezvisko)	PhDr. Vlasta Volčková
18.	Dátum	08. 09. 2020
19.	Podpis	